

Projekt

z dnia 21 czerwca 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXXVI/266/2021
RADY MIEJSKIEJ W TYKOCINIE**

z dnia 29 czerwca 2021 r.

w sprawie nadania nazwy skwerowi w mieście Tykocin

Na podstawie art. 18 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 12 w zw. z art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Nadaje się nazwę „Skwer prof. Zygmunta Straszewicza” działce nr 1741/6 położonej w mieście Tykocin i stanowiącej własność Gminy Tykocin.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Tykocin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Tykocinie

Renata Kamińska

Uzasadnienie

Zygmunt Franciszek Straszewicz – był jednym z najwybitniejszych przedstawicieli rodziny Straszewiczów herbu Odrowąż osiadłej do upadku powstania styczniowego w Tykocinie i zaangażowanej w walkę o niepodległość i budowanie odrodzonej II Rzeczypospolitej Polskiej. Wśród Straszewiczów warto wyróżnić:

Hieronima Straszewicza – adwokat – obrońca Sądu Pokoju w Tykocinie, powstaniec styczniowy, ojciec Ludwika, Zygmunta i Tadeusza

Ludwika Straszewicza – dziennikarza, autora ok. 4 tys. artykułów i not,

Tadeusza Straszewicza – pierwszego prezesa Białostockiego Sądu Okręgowego, sędziego Sądu Najwyższego w latach 1923-1925,

Zdzisława Straszewicza – porucznika artylerii, kawalera Orderu Virtuti Militari, bohatera Bitwy Warszawskiej,

Czesława Straszewicza – pisarza, żołnierza 10 brygady kawalerii pancerniej gen. Maczka, dziennikarza radia Wolna Europa,

Ludwika Andrzeja Straszewicza – profesora geografii, oznaczonego francuskim Orderem palm Akademickich i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski,

Stefana Straszewicza – profesora i rektora Politechniki Warszawskiej, matematyk, autor twierdzenia Straszewicza, odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zygmunt Straszewicz z powodu zaangażowania patriotycznego był usunięty z uczelni, musiał emigrować, został zesłany na Wschód. Nie przeszkodziło to w jego pracy na rzecz kraju. W 1915 roku został pierwszym rektorem Politechniki Warszawskiej. W uznaniu zasług w 1927 roku spoczął na warszawskich Powązkach.

Pełny biogram prof. Zygmunta Straszewicza

Urodził się 17 września 1860 roku w Tykocinie. Jego rodzicami byli Hieronim Straszewicz, obrońca Sądu Pokoju w Tykocinie oraz Emilia zd. Morozewicz. W 1880 roku po zakończeniu nauki w słynnym Łomżyńskim Gimnazjum Męskim Zygmunt Straszewicz podjął studia matematyczne na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Uniwersytetu Warszawskiego.

W 1881 roku został oskarżony o przynależność do ruchu socjalistycznego, a w 1883 usunięty z uczelni. Studia Straszewicza na Uniwersytecie Warszawskim przypadły w okresie tzw. apuchtiniady, czyli

rządów bezwzględne kuratora warszawskiego okręgu szkolnego Aleksandra Apuchtina tępiącego wszelkie przejawy polskości.

Latem 1883 roku Straszewicz wyjechał do Szwajcarii, gdzie podjął studia mechaniczne na Wydziale Budowy Maszyn Politechniki w Zurychu.

Cztery lata później już jako inżynier mechanik powrócił do Warszawy i rozpoczął pracę jako nauczyciel matematyki w Prywatnym Gimnazjum Męskim pod wezwaniem św. Wojciecha. Gimnazjum św. Wojciecha zostało założone w 1877 roku z inicjatywy znanego pedagoga warszawskiego Wojciecha Górskiego (1849-1935), uchodziło za szkołę o wysokim poziomie nauczania. Jej absolwentami byli m.in. późniejszy Prymas Polski Stefan Wyszyński, jeden z pionierów polskiej kinematografii Kazimierz Prószyński oraz Jan Glinka, historyk Białegostoku i Podlasia. Po dwóch latach pracy pedagogicznej Straszewicz wyjechał do Niemiec (Berlin, Magdeburg), a następnie do Włoch (Genua), gdzie zdobywał doświadczenie w przemyśle maszynowym i przy budowie sieci elektrycznych.

Po powrocie do Warszawy w 1893 roku został aresztowany przez władze carskie pod pretekstem prowadzenia nielegalnego nauczania, a następnie przesiedlony na Ukrainę, gdzie pracował jako kierownik stacji elektrycznej w Fabryce Dnieprowskiej w Kamienskoje oraz w Kijowie. Fabryka Dnieprowska została uruchomiona w 1887 roku i funkcjonuje do dzisiaj. Historycznie i współcześnie jest to jeden z największych zakładów metalurgicznych w Europie. W czasach, gdy pracował w niej Zygmunt Straszewicz zatrudniała ponad 5 tysięcy robotników i około 200 osób kadry zarządzającej.

Po 8 latach spędzonych na Ukrainie Zygmunt Staszewicz powrócił do Warszawy i zaangażował się w działalność dydaktyczną. Zaczął wówczas regularnie publikować dzieląc się swoimi doświadczeniami z pracy w przemyśle, a także opracowując pierwsze podręczniki techniczne dla uczniów Szkoły Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda. Szkoła Techniczna H. Wawelberga i S. Rotwanda została założona w 1895 roku z inicjatywy stołecznych przedsiębiorców i filantropów Hipolita Wawelberga i Stanisława Rotwanda. Wawelberg będący właścicielem Domu Bankowego hojnie wspierał cele społeczne m.in. budowę osiedli robotniczych na warszawskiej Woli, założenie Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, a także masowy druk dzieł polskich pisarzy takich jak Henryk Sienkiewicz, Eliza Orzeszkowa, czy Bolesław Prus. Wybuch pierwszej wojny światowej i zajęcie Królestwa Polskiego przez wojska niemieckie latem 1915 roku przyspieszyły prace nad założeniem w Warszawie wyższej szkoły politechnicznej prowadzonej przez Towarzystwo Kursów Naukowych.

Zygmunt Straszewicz w dowód uznania swoich działań na rzecz tej inicjatywy 15 listopada 1915 roku został mianowany pierwszym rektorem Politechniki Warszawskiej. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Zygmunt Straszewicz kontynuował karierę naukową i dydaktyczną na Politechnice Warszawskiej, otrzymując 19 maja 1919 roku tytuł profesora zwyczajnego. W tym okresie często wypowiadał się na łamach prasy, jak i w osobnych publikacjach na temat zagadnień społecznych, kwestii bogacenia się państwa i społeczeństwa, a także kierunków rozwoju polskiej oświaty.

Zygmunt Straszewicz wiedzę chciał przekazać nie tylko swoim studentom. Spod jego pióra wyszły takie pozycje książkowe: *Światło elektryczne. Urządzanie i działanie instalacji prywatnych o prądzie stałym. Przewodnik dla monterów i właścicieli instalacji elektrycznych*, Warszawa 1898, dostęp cyfrowy: <https://polona.pl/item/swiatlo-elektryczne-urządzenie-i-działanie-instalacyj-prywatnych-o-prądzie-stalym,ODk3NTIzODA/6/#info:metadata>,

Środek ciężkości. Rozdział geometrii elementarnej, Warszawa 1908; *Mechanika. Wykład przystępny*, Warszawa 1912, dostęp cyfrowy: <https://polona.pl/item/srodek-ciezkosci-rozdzial-geometrii-elementarnej,NzUxODg5OTU/6/#info:metadata>,

Nauka o ruchu. Cynaematyka i dynamika z licznymi przykładami, Lwów 1923.

Zbiór zadań z mechaniki, Warszawa 1921.

Prócz monografii prace Straszewicza ukazywały się również jako artykuły w „Przeglądzie Technicznym”.

Zygmunt Straszewicz zmarł 15 sierpnia 1927 r. w Warszawie, pochowany został na cmentarzu powązkowskim.

Z inicjatywą nadania nazwy wystąpiło 1 lutego 2021 roku Stowarzyszenie „Tryby Historii” reprezentowane przez dra Bogusława Kosela. Stowarzyszenie, w ramach upamiętnienia mijającej 15 listopada 2020 roku 105 rocznicy mianowania prof. Zygmunta Straszewicza pierwszym rektorem Politechniki Warszawskiej, przygotowało we współpracy z Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej w Tykocinie oraz z Muzeum w Tykocinie wystawę „Zygmunt Straszewicz. Życie pod napięciem”, która była eksponowana w Wielkiej Synagodze, Ratuszu w Białymstoku – Siedzibie Muzeum Podlaskiego oraz na Politechnice Warszawskiej.